

J. R.

**Zmiany w prawie rodzinnym NRF :
[recenzja artykułu Petera Braunsa
opublikowanego w "Revue
internationale de droit comparé",
1962, nr 3]**

Palestra 7/1(61), 83-84

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zaspokojenie osobistych potrzeb między małżonkami

Podobnie jak w Polsce, również w Czechosłowacji podjęto prace zmierzające do dokonania zmian w obowiązującym tam kodeksie rodzinnym, stanowiącym rezultat współpracy polskich i czeskich prawników. Stąd też na łamach prasy codziennej, społeczno-literackiej i prawniczej coraz częściej pojawiają się głosy krytyczne w stosunku do rozwiązań szeregu problemów z dziedziny prawa rodzinnego, zawartych w obowiązującej ustawie, oraz towarzyszące im postulaty *de lege ferenda*. Taki właśnie charakter ma opublikowany pod wyżej wskazanym tytułem na łamach czasopisma czechosłowackiej advokatury „Zprávy advokacie” (numer czerwcowo-sierpniowy 1962 r.) artykuł adwokata dra Jaroslava Radinský'ego.

Czechosłowacki kodeks rodzinny nie zawiera wyraźnego przepisu o wzajemnym obowiązku małżonków do łożenia na swe utrzymanie. A przecież według § 15 tejże ustawy małżonkowie obowiązani są pomagać sobie wzajemnie, zgodnie zaś z § 19 mają oni oboje odać o zaspokojenie potrzeb rodziny. W tej sytuacji autor wysuwa postulat *de lege ferenda*, aby nowa ustawa o prawie rodzinnym zawierała wyraźny przepis o obowiązku małżonków wzajemnego wspierania się w celu zaspokojenia ich potrzeb osobistych. Autorowi chodzi tutaj o prawne usankcjonowanie zasady równej stopy życiowej osób żyjących wspólnie w związku małżeńskim. Tego rodzaju postanowienie miałoby jego zdaniem istotne znaczenie wychowawcze i przyczyniłoby się do tego, żeby małżonkowie wykonywali obowiązki względem siebie bez potrzeby interwencji sądowej.

Jeżeli z tego czy innego powodu małżonkowie nie pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym, autor nie uważa za słuszne, aby jeden z małżonków dokładał drugiemu to, co mu brakuje do wyrównania ich stopy życiowej. Sytuacji takiego małżeństwa odpowiada raczej postulat, aby został zrealizowany słuszny poziom stopy życiowej. Jeżeli zatem jeden z małżonków nie może takiego słusznego (*slušnou*) poziomu stopy życiowej osiągnąć wysiłkiem własnej pracy lub na podstawie osobistego majątku, to drugi małżonek powinien — kosztem obniżenia swego poziomu — zapewnić współmałżonkowi przez alimentację pieniężną przyzwoitą egzystencję. Autor występuje przeciwko poglądom, że małżonek niewinny powinien mieć zapewnione prawo do takiego samego poziomu życia co jego współmałżonek winny rozkładu pożycia małżeńskiego. Autor proponuje przy tym, aby prawo do żądania takich alimentów mogło być realizowane jedynie w ramach zgodności z zasadami współżycia socjalistycznego.

Uprawniony małżonek traciłby je wskutek ponownego zawarcia związku małżeńskiego.

Zmiany w prawie rodzinnym NRF

dokonane ustawą z 11.VIII.1961 r. o ujednoczeniu i zmianie przepisów prawa rodzinnego (*Gezetz zur Vereinheitlichung und Änderung familienrechtlicher Vorschriften, BGBI 1561, s. 1221 i nast.*), omawia na łamach kwartalnika „Revue internationale de droit comparé” (No 3 z 1962 r. Peter Brauns.

Najbardziej spornym zagadnieniem okazała się kwestia rozwodu. Problem sprowadzał się do rozstrzygnięcia kwestii, czy strona pozwana może skutecznie sprzeciwić się orzeczeniu rozwodu w sytuacji, kiedy zostały spełnione warunki przewidziane w art. 48 prawa małżeńskiego, mianowicie kiedy wspólne pożycie małżonków ustało od 3 lat oraz kiedy istnieje głęboki i nieodwracalny rozkład między małżonkami. Dopuszczalny w zasadzie sprzeciw pozwanego małżonka (jeżeli żądającym orzeczenia rozwodu jest małżonek, który spowodował rozkład małżeństwa z winy wyłącznej lub rozstrzygającej), nie mógł być wzięty pod rozwagę stosownie do art. 48 ust. 2 (w brzmieniu przed nowelizacją), „jeżeli utrzymanie małżeństwa nie jest moralnie usprawiedliwione stosownie do właściwej oceny istoty małżeństwa i postępowania obu małżonków”. Interpretacja jednak tego postanowienia dokonana w orzecznictwie była bardzo szeroka. Według oceny IV Senatu *Bundesgerichtshofu* odrzucenie sprzeciwu pozwanego nie mogło być oparte na okolicznościach dotyczących osoby powoda. W nowym tekście ustawodawca utrwalił wyniki dotychczasowego orzecznictwa stając, że sprzeciw pozostaje bezskuteczny tylko wtedy, kiedy „sprzeciwiający się małżonek sam nie jest przywiązany do małżeństwa i kiedy brakuje mu woli do kontynuowania tego związku”. Dla zapewnienia jednolitości stosowania tak szeroko ujętego postanowienia ustawa dopuszcza możliwość złożenia do *Bundesgerichtshofu* skargi rewizyjnej opartej na podstawie: „czy sprzeciw jest uzasadniony” — bez potrzeby przyjęcia jej przez sąd apelacyjny.

Istotna zmiana została wprowadzona także w zakresie ujęcia instytucji zaprzeczenia ojcostwa. System przyjęty w poprzedniej ustawie z 12.IV.1938 r., wysuwającej na czoło interes o charakterze publicznym, został zastąpiony przez system uznający wyłącznie interesy prywatne. Prawo prokuratora do wszczęcia postępowania o zaprzeczeniu ojcostwa zostało zniesione. Poza mężem matki może wystąpić z powództwem o zaprzeczenie ojcostwa dziecko, ale tylko w sytuacjach wskazanych w ustawie (art. 1596 kodeksu cywilnego) a mianowicie: jeżeli mąż matki zmarł przed upływem terminu do wszczęcia postępowania, jeżeli małżonkowie zostali rozwiedzeni lub jeżeli ich wspólne pożycie ustało od 3 lat, jeżeli matka i ojciec dziecka zawarli związek małżeński, wreszcie w wypadku rażącego złego prowadzenia się lub choroby dziedzicznej małżonka.

Ustawa dała także prawo rodzicom małżonka do wniesienia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa po śmierci małżonka (art. 1595 kod. cyw.).

Ustawa wprowadziła także szereg modyfikacji w zakresie sytuacji prawnej dziecka pozamałżeńskiego. Ograniczyła ona system publicznej władzy rodzicielskiej (*Amtsvormundschaft*) w stosunku do młodocianych. Sąd opiekuńczy może, stosownie do nowego art. 1707 ust. 2 kod. cyw., powierzyć władzę rodzicielską matce dziecka pozamałżeńskiego całkowicie lub z pewnymi ograniczeniami. Przedłużono także czas trwania obowiązku alimentacyjnego ze strony faktycznego ojca do czasu, aż dziecko pozamałżeńskie ukończy 18 lat (z możliwością wzięcia pod uwagę zarobków dziecka, które ukończyło 16 lat). Wywołujące dotychczas wątpliwości zasady, według których tylko ojciec dziecka powinien troszczyć się o utrzymanie dziecka, nie zostały zmienione.

Ustawa wniosła także istotne zmiany do systemu adopcji w prawie rodzinnym, które zostały omówione w odrębnym artykule, opublikowanym na łamach tegoż czasopisma w pierwszym numerze z 1962 r. (zob.: „Palestra” nr 6 z 1962 r., str. 83—84).